

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA
GLASNOGOVORNIK
Trg Nikole Šubića Zrinskog 7-8, 10000 Zagreb
tel: 4597 704 fax: 4569 973

Croatia forum; Dubrovnik; 10. – 12. srpanj, 2014.

„Croatia Forum“ održan je od 10. do 12. srpnja 2014. u Dubrovniku s temom: „EU integracija Zapadnog Balkana: trenutna situacija“. Rasprava se fokusirala na proces europske integracije regije Zapadnog Balkana, o čijim je različitim aspektima na tri panela i okruglom stolu razgovaralo sedamnaest ministara vanjskih poslova, deset zamjenika.mvp-a, dva povjerenika Europske komisije (za proširenje te za zaštitu potrošača) te visoki dužnosnici SAD-a, Kine, Japana, Rusije i Novog Zelanda.

Skup su otvorili predsjednik Ivo Josipović, premijer Zoran Milanović, prva potpredsjednica Vlade i mvep Vesna Pusić, povjerenik Neven Mimica te talijanska ministrica vanjskih poslova Federica Mogherini.

Prvi panel pod nazivom „EU integracija Zapadnog Balkana: sličnosti i različitosti“ moderirao je ugledni novinar i kolumnist The Economist-a Tim Judah, a sudjelovali su hrvatska mvep Vesna Pusić, povjerenik EK Štefan Füle, talijanska.mvp Federica Mogherini, potpredsjednik Vlade i.mvp Slovačke Miroslav Lajčak, srbijanski ministar vanjskih poslova Ivica Dačić, nizozemski.mvp Franz Timmermans, potpredsjednik crnogorske Vlade i mvpei Igor Lukšić, zamjenik.mvp Litve Vytautas Leškevičius te državni tajnik za vp Švicarske Yves Rossier.

Na skupu se, između ostalog, moglo čuti kako su okolnosti u kojima se odvija proces proširenja EU potpuno različite od situacije kakva je bila u prethodnim krugovima proširenja. Pogotovo kada se promatra rastući trend tzv. nacionalističkih stranaka u državama članicama koje se protive proširenju, ali i stagnacija u BiH i Makedoniji te, općenito, loša ekonomska situacija u zemljama regije.

„Kada je riječ o regiji, točnije je govoriti o konsolidaciji europskog prostora nego o integraciji...“, kazala je mvep Pusić te dodala da „premda sve zemlje regije imaju isti cilj, svaki put je i različit, stoga je svrha rasprave usporediti te sličnosti i različitosti...“. Crnogorski mvpei Lukšić naglasio je da „odgovornost za nastavak proširenja ostaje vrlo velika; što više napravimo, to je na korist ostalih zemalja u regiji...“, dok je slovački.mvp Lajčak kazao da se u odnosu na prethodni veliki val proširenja, nije promijenila činjenica da je „proširenje još uvijek najuspješnija EU politika...“, dodajući kako ono nije završeno bez integracije cijelog Balkana. Međutim, naglasio je kako danas nedostaje entuzijazma s obje strane.

Slovački šef diplomacije ocijenio je i kako je dobra stvar da su strateške odluke već donesene pa je poznato u kojem pravcu regija treba ići, a upozorio je i na izazove poput problema gubitka povjerenja u opipljivost članstva. Srbijanski ministar vanjskih poslova Dačić govorio je o specifičnostima srpskog pregovaračkog procesa, pozdravivši dodjeljivanje statusa kandidata Albaniji te naglasivši da bi svaki duži zastoje u EU integracijama bio kontraproduktivan u smislu podrške javnosti. „Svatko će napredovati prema svojim postignućima ... korisno bi bilo i za sve članice EU da se uvedu redovni „sistematski pregledi“ svakih 10 godina i uvjeren sam da mnoge ne bi prošle sadašnji proces pregovora...“ – zaključio je.

Talijanska ministrica Mogherini istaknula je kako je cilj talijanskog predsjedništva da proces proširenja ide dalje u smislu vrlo konkretnih koraka, ali i da se zadrži vizija, jer, kako je rekla: „EU nije samo klub već i proces zajedničke stabilnosti na kojoj treba raditi...“. Moramo se, naglasila je, suočiti i s rastućim trendom radikalnih nacionalističkih stranaka u državama članicama, kao i s anti-EU raspoloženjem. Talijanska je ministrica pozitivno odgovorila na

pitanje može li se model dijaloga Priština-Beograd primijeniti i na spor oko imena između Makedonije i Grčke i na BiH.

Nizozemski mvp Timmermans istaknuo je da je zamor od proširenja samo dio općeg EU zamora, jer je od velikog vala proširenja naglasak bio na integraciji novih članica, dok se istovremeno stvarala sve veća razlika između sjevera i juga EU u ekonomskoj sferi. „Ta razlika je najveća prijatna integraciji unutar same EU, koja će prije ili kasnije dovesti do neprihvatanja nekog pristupnog ugovora u budućnosti, vjerojatno u nekoj od sjevernih država članica...“ – ocijenio je. Nizozemski šef diplomacije smatra i da je na Zapadnom Balkanu napredak moguć jedino učinimo li granice nebitnima, što je, zaključio je, ključan element europskih integracija, posebno za BiH.

Povjerenik Füle osvrnuo se na nekoliko pitanja vezanih uz proširenje, naglasivši da njegova vjerodostojnost nije dio problema, već dio rješenja. Podsjetio je da su države kandidati dobile novi koncept, tzv. „track record“, prema kojem tijekom samoga procesa pristupanja treba provesti reforme, naglasivši kako je potrebno promišljati ne samo buduće proširenje, već i samu Europsku uniju.

Ministrica Pusić upozorila je da zemlje Zapadnog Balkana imaju dvostruku zadaću - stvoriti atmosferu unutar EU, u smislu objašnjavanja što proširenje znači i što donosi EU, a istovremeno se fokusirati na to kako sebe same učiniti državama koje EU želi u svom članstvu.

Na drugom panelu pod nazivom „Budućnost proširenja EU“, moderator je bio Gernot Erler, zastupnik u Bundestagu i predsjednik Zaklade za JIE, a sudjelovali su švedski mvp Carl Bildt, albanski Ditmir Bushati, rumunjski Titus Corlăţean, makedonski Nikola Poposki, mađarski Tibor Navracsićs, bugarski Kristian Vigenin, luksemburški Jean Asselborn, Mihael Linhart, zamjenik austrijskog mvp-a AT, te Iuri Groza, zamjenik mvp Moldove.

Govornici su se fokusirali na nekoliko tema, od toga što učiniti da strategija proširenja ima veći kredibilitet i bude učinkovitija, koji dodatni pristupi mogu biti primijenjeni uz pristupnu strategiju te koji će dodatno pridonijeti održivom razvoju i izbjegavanju sukoba na Zapadnom Balkanu.

Albanski ministar Bushati istaknuo je kako još uvijek postoje problemi čak i oko toga na koji način države Zapadnog Balkana sjede za stolom, ukazavši na nedostatak perspektive i lošu ekonomsku situaciju. Makedonski ministar vanjskih poslova Poposki upozorio je pak kako se pojavila „bilateralizacija“ procesa proširenja, također napomenuvši kako je gospodarstvo važan faktor u stabilizaciji i napretku.

„Bugarski primjer pokazuje da ima nekih problema, koji se mogu riješiti puno bolje kada je zemlja već unutra.“ - rekao je bugarski mvp Vigenin i dodao da u slučaju Zapadnog Balkana treba uzeti u obzir širu sliku, s obzirom da proces ima jako političko značenje. Istovremeno, rekao je, to ne znači da treba smanjiti kriterije, već treba pojačati fokus na regiju. Založio se i za jačanje regionalne odgovornosti kako država članica, tako i zemalja kandidata, te za rad na boljoj infrastrukturnoj i energetskej povezanosti.

Rumunjski mvp Corlăţean također se složio kako je vrlo važno zadržati transformacijsku snagu perspektive EU članstva te uskladiti EU agendu s regionalnom suradnjom. Naglasio je kako jugoistok Europe uključuje i Moldovu te dodao da Rumunjska radi na usklađivanju s tom zemljom, budući da za formiranje DCFTA (Deep and Comprehensive Free Trade Area) 75% njenog zakonodavstva treba biti usklađeno s *acquis-em*.

„I nakon 10 godina zemlje velikog vala proširenja još su uvijek nove države članice, a stare države članice gledaju na proširenje kao rizičan proces; s ekonomskog aspekta te s aspekta unutarnjopolitičke situacije.“ – istaknuo je mađarski ministar Navracsićs. Naglasio je i kako iskustvo srednjoeuropskih zemalja pokazuje da proširenje ima ogroman utjecaj na stabilizaciju, upozorivši da države članice trebaju prebroditi ekonomske razlike, ojačati fiskalnu disciplinu, oživjeti svoja tržišna gospodarstva i unutarnje tržište kako bi bile spremne primiti nove članice, koje, s druge strane, također trebaju biti spremne.

Moldovski zamjenik mvp Groza ocijenio je da je nedavno potpisani Ugovor o pridruživanju s EU sveobuhvatniji i konkretniji što se tiče usklađivanja zakonodavstva, no što je to bio slučaj sa sličnim sporazumima sa zemljama Zapadnog Balkana (SSP). Najveća novost je, rekao je,

formiranje DCFTA s EU. Izrazio je i nadu da će sljedeće godine uspjeti dobiti podršku država članica za europsku perspektivu Moldove.

Luksemburški ministar Asselborn podsjetio je da je kancelar Schröder nekada govorio o procesu proširenja kao mirovnom procesu te dodao da se u ovom trenutku čini da bi slučaj Crne Gore mogao biti najjednostavniji, dok bi najteži mogao biti onaj Makedonije, budući da je, istaknuo je, za one koji nisu Grci ili Makedonci vrlo je teško razumjeti problem. Kada je riječ o Albaniji, ocjena je Asselborna, na dobrom je putu što se tiče vladavine prava, dok u slučaju BiH treba ojačati volju da se živi u jednoj zemlji, dok će trio (Italija, Latvija, Luxembourg) gurati u tom pravcu. Također je naglasio da 2020. treba biti referentna godina za proširenje Unije. Nadalje, ocijenio je kako je u slučaju Turske riječ o teškom procesu, dodavši da je u njemu najvažnije poštivanje vrijednosti; u prvom redu vladavine prava i demokratskih prava, što je preduvjet za punopravno članstvo. Ocijenivši kako je proširenje Unije na Zapadni Balkan i Tursku posao Europske unije, naglasio je i da između EU i Rusije treba ponovo graditi povjerenje i ulagati u mirovni proces.

Carl Bildt, švedski ministar vanjskih poslova, naglasio je da povjerenik za proširenje treba imati nasljednika u novom sastavu Komisije. Također, ocijenio je kako je nepostojanje funkcionalnog tržišnog gospodarstva u zemljama Zapadnog Balkana veći problem od neispunjavanja Kopenhaških kriterija. „Europska komisija još uvijek ne može ni jednu zemlju regije, osim Turske, kvalificirati kao funkcionalno tržišno gospodarstvo...“, rekao je, dodajući da su gospodarski pokazatelji zabrinjavajući, osobito velika stopa nezaposlenosti. Švedski ministar smatra da bi upravo nezaposlenost trebala biti u fokusu vlada zapadnobalkanskih zemalja, jer bi se, u protivnom, očaj mogao pretvoriti u prosvjede. „Junckerova tvrdnja da u sljedećih pet godina neće biti novih članica, možda je točna, ali ako je to jedino što se može reći o proširenju, onda je to kriva poruka, koju treba korigirati.“ - smatra Bildt. Kako je pojasnio, takva poruka smanjuje pritisak za provedbu reformi u spomenutim zemljama i povećava opasnost od destabilizirajućih događanja u regiji. Naglasio je također da se u strateškoj agendi EU usvojenoj u lipnju o. g. nigdje ne spominje riječ „proširenje“, kao i da, unatoč švedskim nastojanjima, velike zemlje nisu bile zainteresirane u svom petogodišnjem strateškom dokumentu imati proces proširenja, što je, prema njegovom sudu, pogrešno. Zabrinjavajućom je nazvao situaciju da, s jedne strane, vidimo pomanjkanje strukturnih reformi u zemljama Zapadnog Balkana, a s druge nepostojanje strateške perspektive oko pitanja proširenja unutar EU. Gledajući šire susjedstvo EU, ističe Bildt, politika proširenja i politika susjedstva su konkretni instrumenti i to je temelj za mirovni projekt EU, što je primaran cilj cijelog procesa europskih integracija. „Ne bude li proširenja, imat ćemo sigurnosne rizike, a suočit ćemo se s velikim rizicima i glede globalne vjerodostojnosti EU.“ – zaključio je.

Treći panel pod nazivom „Izazovi europskim vrijednostima danas“ moderirao je Jacques Rupnik (Centar za međunarodne studije i istraživanja u Parizu), a sudjelovali su mvp BiH Zlatko Lagumdžija, estonski mvp Urmas Paet, kosovski mvp Enver Hoxhaj, ministar vanjskih poslova Novog Zelanda Stuart McCully, zatim Petar Drulak, prvi zamjenik mvp Češke, Dimitrios Kourkoulas, zamjenik mvp Grčke, Bruno Macães, državni tajnik za europske integracije Portugala te Lynn Yelich, državna ministrica za vanjske i konzularne poslove Kanade.

Otvarajući raspravu, moderator Rupnik rekao je da je poslije Drugog svjetskog rata, kada je pitanje europskih vrijednosti bilo vrlo opipljivo, došlo razdoblje razvoja EU, u kojem je u prvi plan došlo pitanje pravnih normi koje reguliraju zajedničko tržište. Ipak, podsjeća da su u recentnijoj povijesti EU bila dva momenta kada je pitanje europskih vrijednosti ponovno izbilo u prvi plan. Prvo je bilo etničko čišćenje u BiH, a drugo veliki val proširenja, kada je EU bila prisiljena definirati koji su to temeljni kriteriji za članstvo poput, primjerice, ljudskih prava. Rupnik također smatra da postoje poteškoće u definiranju europskih vrijednosti pa postavlja pitanje jesu li to europske, zapadno-europske ili pak univerzalne vrijednosti.

Ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Zlatko Lagumdžija ocijenio je da se Srebrenica može svakom dogoditi, dok estonski ministar Paet kaže da je točno da je ratova

bilo između zemalja u Europi, ali da ih ipak nije bilo između EU članica, što govori o Uniji kao mirovnom procesu. Paet je naglasio kao je ključno da zemlja prije ulaska u EU usvoji ogovorene uzuse ponašanja između EU članica.

Kosovski mvp Hoxhaj naglasio je da je mir najvažniji te da je Kosovo jedan od najboljih primjera nastojanja normaliziranja odnosa kroz dijalog. Istaknuo je nekoliko razloga sudjelovanja u beogradsko-prištinskom procesu; želja za zatvaranjem jednog poglavlja povijesti, stabilizacija regije u kojoj postoje veliki povijesni izazovi poput odnosa Kosovo-Srbija, pitanje imena Skopje-Atena i odnosa između entiteta u BiH. S njihove su strane, rekao je Hoxhaj, prihvaćeni neki vrlo teški kompromisi, sve u želji da taj čin bude model za regiju a da europski mirovni proces bude proširen i na Balkan. Ako je nešto bio uspjeh EU u posljednje vrijeme, smatra Hoxhaj, to je dijalog Kosovo-Srbija.

Prvi zamjenik češkog mvp Drulak smatra da je i definiranje vrijednosti proces, koji, da bi ga drugi prihvatili, treba biti uključen u proces njihova promišljanja, a ne samo reći da treba prihvatiti već zadano. Ključ je, ističe, u inkluzivnosti, jer, ako ona ne postoji, onda se javlja percepcija dvostrukih standarda kod zemalja koje pristupaju u odnosu na države članice.

Grčki zmvp Kourkoulas smatra da, kada govorimo o EU projektu, svakako postoje univerzalne vrijednosti. Istaknuo je i da su pristupni uvjeti sve složeniji, jer se i sam proces europskih integracija odvija puno brže nego što je to bio slučaj kada je ulazila, primjerice, Grčka; tada, podsjetio je, nije bilo ni zajedničke poljoprivredne politike niti bankarske unije. Crna Gora pak, ocjenjuje, već ima složeniji mehanizam pregovora u odnosu na hrvatski proces.

Croatia Forum zaključen je okruglim stolom pod nazivom „State of play“ na kojem su sudjelovali šefovi izaslanstava, predstavnici međunarodnih organizacija i think tankova. Moderator je bio Ivan Vejvoda, senior president; Program German Marshall Fund.

Senad Pećanin (bivši urednik tjednika Dani) smatra da BiH, s obzirom na Daytonski okvir, ne može biti ozbiljan kandidat za članstvo u EU niti može dalje opstati u ovakvom ustavnom okviru te da je interes EU, s obzirom na ovakav razvoj situacije, spriječiti novi rat i trenutačne opasne trendove. Pećanin drži da je opasnost za stabilizaciju i EU-integraciju lider „čije ime svi znaju“, koji periodično negira genocid u Srebrenici i slavi Mladića i Karadžića, ali koji je, naglasio je, među svim drugim lokalnim liderima, i dalje glavni partner EU. „Kad se govori o EU kompromisu, s BiH se zapravo uvijek radi o kompromisu s Dodikom, a na taj način EU kompromitira svoj sustav vrijednosti.“ - smatra Pećanin i dodaje kako se radi o nasljeđu starog zapadnjačkog pristupa balkanskim liderima koji su za njih dugo vremena bili isti. Prema Pećaninu, jedan od najvažnijih trenutaka za BiH bio je kada je bivši hrvatski predsjednik Mesić uputio Hrvate u BiH na Sarajevo kao glavni grad, što, kao poruka, nikada nije poslano tamošnjim Srbima. Tadić je, napominje, imao paralelnu politiku koja se svodila na formalno priznavanje BiH, a istovremeno je davao punu javnu podršku Dodiku, koji i danas javno ponavlja da mu je cilj kraj BiH. „Istu politiku vodi i sadašnja srbijanska Vlada, a jedina razlika je što Vučić kaže kako poštuje Dayton, dok istovremeno Nikolić izjavljuje kako BiH ne može preživjeti.“ - zaključio je. Pećanin zanimljivim smatra da je EU uvjerala Srbiju oko dijaloga s Kosovom, ali i napominje kako je šteta da to nije učinila kako bi Srbija imala konstruktivnu ulogu i u BiH. Prijedloge ministrice Pusić oko europskog puta BiH, zaključio je bivši urednik tjednika Dani, treba ozbiljno uzeti u obzir.

Vedran Džihic (Austrian Institute for International Affairs) upozorio je pak kako EU uvjetovanost u nekim situacijama može funkcionirati, u drugima ne te da se, držimo li se takvog tehnokratskog pristupa, on može vratiti kao bumerang. Vladimir Gligorov (Vienna Institute of International Economic Studies) nije mišljenja da je transformativna moć EU snažna, posebno stoga što je recesija otežala situaciju pa je kratkoročno teško vidjeti poboljšanja. „EU zapravo nije bitno promijenila ekonomsku dinamiku u regiji, a primjer za to je Republika Hrvatska i njena gospodarska situacija.“ - drži Gligorov.

Hedwig Morvai (European Fund for Balkans) smatra kako uvjetovanost mora postojati, ali i da je potrebno pronaći nove mehanizme, dok Senada Šelo-Šabić (Institut za razvoj i međunarodne odnose) ističe da je potrebno raditi na novim snagama, odnosno individualcima koji žele raditi.

Sonja Biserko (Helsinški odbor, Srbija) ocijenila je kako je nejasno koliko će Srbiji trebati do punopravnog članstva, budući da javnost odbija liberalne vrijednosti, što je slučaj i u većini zemalja regije. „Trenutačna vlada ima koncentraciju moći, a opozicija i konstruktivno kritičko mišljenje ne postoje...“ – rekla je, među ostalim, Biserko, upozorivši da je velika dilema srpske elite orijentacija vanjske politike prema EU i Rusiji istovremeno. Istaknula je i kako je nedostatak što se politička elita ne odvajava od Miloševićevog nasljeđa, a nije niti konstruktivan partner BiH, u smislu pomoći da postane funkcionalna država. „Zapadni Balkan ima vrlo ograničene sposobnosti za ispunjavanje uvjeta EU, stoga bi EU trebala više raditi s društvom, a ne samo s liderima te se više fokusirati na mlade.“ - smatra Biserko.

Goran Svilanović (Regional Cooperation Council - RCC) ističe da je ulaskom Hrvatske u EU okončan jedan model pristupanja te da se sada bavimo posebnim slučajevima. Izbori za Europski parlament pokazali su da većinu država članica ne zanima proširenje i baš zato, napominje, treba uvjeriti građane EU zašto je ono važno. Prema Svilanovićevim riječima, RCC se iz tog razloga i fokusirao na ekonomiju i temeljna prava, izrađivši „2020 strategiju za JIE“, kojoj je središtu gospodarsko upravljanje.

Tim Judah (Economist) poziva da se ne čeka na EU, već da inicijativa mora doći i iz zemalja Zapadnog Balkana.

Štefan Füle (povjerenik EK) smatra da moramo biti oprezni kako proširenje ne bi postalo žrtvom financijske krize u EU i na ZB. Smatra da svi govore o zamoru od proširenja, a da se zapravo radi o zamoru od reformi u regiji. Drži kako proširenje zadnjih pet godina nije samo tehnokratski, već treba biti dinamičan proces koji se bazira na naučenim lekcijama. Također, upozorava da proširenje nije duga lista tehničkih uvjeta i mjerila, već da je sve više riječ o vrijednostima, kao i da - suprotno onome što su neki govornici prije istaknuli - postoje jasno definirani uvjeti, zahvaljujući čemu je Albanija dobila status kandidata. „Ispunila je dva jasna uvjeta - borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, a sada ima pet jasno zadanih uvjeta za otvaranje pregovora.“ – naglasio je. Srbija je također zadovoljila jasno zadane uvjete za otvaranje pregovora, a, kada je riječ o BiH, smatra da je ono što Dodik govori neprihvatljivo, ali i da to nije uzrok neprovedbe presude Sejdić-Finci, čije rješenje je, ističe, potrebno, jer se time gradi most između Daytonskog sporazuma i EU. Füle upozorava kako je potrebno vidjeti širu sliku; pravila u EU se mijenjaju, a radi se, napominje, o kredibilitetu - kako država članica tako i kandidata. Povjerenik podsjeća i kako nije stvar samo u poglavljima, zbog čega je od strane Unije ponuđen HLAD – dijalog na visokoj razini s EK, a tu su IPA fondovi.

Wolfgang Petritsch (bivši visoki povjerenik za BiH) naglašava da međunarodna zajednica treba imati čvršći kontinuitet, a ne posebnu agendu svakog visokog predstavnika. Također smatra da treba ponovno razmotriti američku inicijativu za ustavne reforme, iako u vrijeme kad je predložena nije profunkcionirala. RCC je, mišljenja je, prerastao u politički, a ne birokratski instrument. Razlike u regiji, napomenuo je, stvara i činjenica da je svaka zemlja na svom stupnju euro-integracija, što na neki način nameće i sama Europska unija. Zaključno, Petritsch drži kako proces EU integracija treba biti dio regionalnog pristupa, izražavajući nadu da će RCC-u biti povjerena ta zadaća.

Peter Sørensen (šef EU delegacije u BiH) istaknuo je kako je interesantno da podrška javnosti za EU u BiH raste te smatra da je pravi izazov pojačati uvjerenje unutar same BiH da su pomaci prema EU izvedivi. „Problemi su vladavina prava i provedba Sejdić-Finci presude...“ – također ocjenjuje, napominjući da je situacija u Mostaru veći problem od implementacije presude. Prema Sørensen, ključni je problem što zemlja nema gospodarskih temelja, pri čemu postoje velike socijalne povlastice, upozorivši i da BiH ima najveće poreze u regiji. Godine su, ističe, potrošene na ustavne reforme, ali nikada se fokus nije stavljao na ekonomiju, iako tamo leže veći problemi - napominje. Zemlja treba pomoć u provedbi potrebnih reformi, smatra Sørensen i dodaje kako u sadašnjoj situaciji to nije u stanju - ili nije voljna - sama napraviti. „Europsku perspektivu 2013/2014 su obilježili Srbija-Kosovo, a ne BiH, što je pomalo bizarno.“ – zaključio je.

Slovački mvp Miroslav Lajčak također je mišljenja kako ključ leži u tome što bi trebale napraviti same države, a ne Unija. Ono što se nije dovoljno spominjalo jest, rekao je, politička volja, hrabrost i političko vodstvo. „Upravo to je - smatra Lajčak - ono što je omogućilo

napredak Srbije u procesu, a nije omogućilo napredak BiH i Makedonije...“. Naglasio je i kako fokus, umjesto na osudu političkih lidera, treba prebaciti na reforme.

Ivica Dačić (mvp Srbije) smatra da, osim zamora od proširenja, postoji i zamor od međusobnog optuživanja zbog onoga što se dogodilo. „Srbija apsolutno stoji iza Daytonskog sporazuma, a to ne znači da se Banja Luka treba ljutiti ako Srbija ide u Sarajevo niti se Sarajevo treba ljutiti ako se komunicira s Banja Lukom; to je postulat Daytonskog sporazuma, odnosno riječ je o specijalnim odnosima koji ne narušavaju integritet i suverenitet BiH.“ – naglasio je. Nije Dayton kriv za situaciju u BiH, već nedostatak političke volje, ocijenio je nadalje Dačić, upozorivši da je upravo do potpisivanja Briselskog sporazuma o normalizaciji došlo zbog promjene političke volje. Također je napomenuo kako nije riječ o tome da pada privlačnost EU članstva, već da ljudi ne vide njegovu praktičnu korist. Ocijenio je da je donatorska konferencija u Bruxellesu simbolička poruka zajedništva, izrazivši nadu da su granice zblježavanja pomaknute upravo u Dubrovniku, koji je bio razaran, što Srbija, naglasio je, osuđuje.

Zatvarajući dvodnevni skup, ministrica Pusić je naglasila kako je cilj držati temu proširenja i konsolidacije europskog prostora čvrsto na dnevnom redu. Istaknula je da proširenje nije najveći problem, ali je nešto za što EU ima snage i čime se treba baviti prije nego stvari postanu veliki problem. „Hrvatska, koja pripada i Zapadnom Balkanu, dio je Europske unije pa nema tradicionalnog odnosa „mi i oni“. Panel je jedinstvena prigoda, budući da izabrani predstavnici vlasti i EU dužnosnici sjede za istim stolom i slušaju viđenja i komentare analitičara.“ – naglasila je ministrica. Upozorila je na opasnost od ponavljanja, jer se u istim krugovima o nekim stvarima stalno govori, a neke se sustavno zaobilaze. Mvep RH se stoga založila da se i unutar EU organiziraju ovakvi skupovi, koji su, istaknula je, svojevrsni „reality check“. Što se pak tiče BiH, za nju je, rekla je, potreban „tailor-made“, odnosno pristup rješenja po mjeri same zemlje.